

Drugi kratki esej – Tajni podatki in njihovo varovanje

G. P.

Novinarstvo, 3. letnik, redni študij

Ljubljana, 25. marec 2013

Tajnost največkrat razumemo kot skrivnost. Skrivnost je ponavadi nedojemljiva in se je ne da razumeti in pojasniti. Tajnost pa ni nekaj neznanega, ampak obratno. Pri vsebini tajnosti gre za znane stvari, ki jih njen »posestnik« (ali posameznik, ali institucija ali država) ne sme ali noče narediti dostopne širši javnosti. Tajnost pomeni obstoj znanih dejstev o družbenih, varnostnih, obrambnih, gospodarskih in drugih podatkih in informacijah, ki so posamezniku ali instituciji zaupani v uporabo in varovanje. Ti jih zaradi obstoja različnih, velikokrat konfliktnih interesov na zavesten, organiziran in formaliziran način skrivajo pred javnostjo (Trbovšek 2004).

Tajni podatek je dejstvo ali sredstvo z delovnega področja organa, ki se nanaša na javno varnost, obrambo, zunanje zadeve ali obveščevalno in varnostno dejavnost države, ki ga je treba zaradi razlogov, določenih v zakonu, zavarovati pred nepoklicanimi osebami (ZTP 2006, 2. člen). Tajni podatek tuje države je podatek, ki ga je Republiki Sloveniji oziroma njenim organom posredovala tuja država oziroma njen organ ali mednarodna organizacija oziroma njen organ v pričakovanju, da bo ostal taje, ter podatek, ki je rezultat sodelovanja Republike Slovenije oziroma njenih organov s tujo državo ali mednarodno organizacijo oziroma njihovimi organi in za katerega se dogovori, da mora ostati taje. (ZTP 2006, 2. člen). Za varnost podatkov so večinoma odgovorni državni organi. Tukaj prihajamo tudi do vprašanja demokratičnosti takega početja. Kadar je neka politika neke vlade označena kot taje, ne more več zagotavljati odgovornosti svojim volilcem, saj javnost (volilci) niso seznanjeni (Brezovšek in Črnčec 2010). Poskuša se torej narediti taje, pri kateri se dvigne tančica tajnosti ravno toliko, da se zagotovi neka stopnja demokratične odgovornosti (Brezovšek in Črnčec 2010, 95).

Viri ogrožanja tajnih podatkov so sestavni del širokega spektra ogrožanja vsake države. V sodobni družbi so povsem drugačni, kot so bili v preteklosti. Delujejo nekako abstraktno in oddaljeno, saj pogosto ne vemo, koliko je njihovo delovanje (grožnja) res realno in v kolikšni meri je le rezultat percepcije strokovne ali laične dejavnosti. Grožnje nacionalni varnosti po svoji definiciji zajemajo vse družbene ali naravne pojave, ki zmanjšujejo nacionalno varnost oziroma njene definicijske prvine. V tem smislu se grožnje nanašajo na onemogočanje fizičnega obstoja prebivalstva, motenje ali onemogočanje normalnega delovanja temeljnih družbenih in državnih struktur, onemogočanje izvajanja politične suverenosti in preprečevanje relativno nemotene družbenega razvoja.

Po ZTP se morajo ravnati vsi državni organi, organi lokalnih skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter drugi organi, gospodarske družbe in organizacije, ki pri izvajanju zakonsko določenih nalog pridobijo ali razpolagajo s tajnimi podatki, ter posamezniki v teh organih. Po ZTP morajo ravnati tudi dobavitelji, izvajalci gradenj ali izvajalci storitev, ki se jim tajni podatki posredujejo zaradi izvršitve naročil organa. Podatek določi za tajnega, ob pogojih in na način, določenih z ZTP, pooblaščen oseba. Vsak tajni podatek oziroma vsak dokument, ki vsebuje tajne podatke, mora biti označen s stopnjo tajnosti in s podatki o organu, če to že sicer ni razvidno. Pravico dostopa do tajnih podatkov imajo samo tiste osebe, ki imajo dovoljenje in se morajo s temi podatki seznaniti zaradi opravljanja funkcije ali delovnih nalog. ZTP tudi določa, da nihče ne sme dobiti tajnega podatka prej in v večjem obsegu, kot je to potrebno za opravljanje njegovih delovnih nalog ali funkcije

Da bi bilo zagotovljeno zakonito in varno obravnavanje tajnih podatkov, ZTP določa, da morajo vsi organi in organizacije vzpostaviti sistem postopkov in ukrepov varovanja tajnih podatkov, ki ustreza določeni stopnji tajnosti in onemogoča njihovo razkritje nepoklicanim osebam. Varovanje tajnih podatkov tako obsega vse postopke in ukrepe v zvezi z osebami, ki imajo dostop do tajnih podatkov, seznanitev uporabnikov z ukrepi in postopki varovanja tajnih podatkov, način označevanja stopenj tajnosti ter varovanje dokumentov in medijev, ki vsebujejo tajne podatke, fizične, organizacijske in tehnične ukrepe varovanja prostorov, v katerih se obravnavajo tajni podatki, ter opreme, s katero se obravnavajo tajni podatki, varovanje komunikacijske in informacijske infrastrukture, s katero se obravnavajo tajni podatki, kontrolo in evidentiranje dostopov do tajnih podatkov ter posredovanja teh podatkov in še druge.

Literatura in viri:

- Brezovšek, Marjan in Damir Črnčec. 2010. *Demokratska uprava in tajnost podatkov*. Ljubljana: FDV.
- Trbovešk, Franc. 2004. *Varnostni in pravni vidiki varnostnega preverjanja oseb*. Magistrsko delo. Ljubljana: FPDEŠ.
- *Zakon o tajnih podatkih (ZTP-UPB2)*. Ur. l. RS 135/2003 in 28/2006 (25. marec 2013).